

Vrijwilligersgroepen voor het gentiaanblauwtje

Vrijwilligers van de meetnetten staan bij ons natuurlijk centraal als waardevolle bron van trenddata van vlinders, libellen en hommels. In dit artikel zetten we ook een andere groep vrijwilligers in het zonnetje: de beheergroepen. Vrijwilligersgroepen die beheer uitvoeren in natuurgebieden en de handen uit de mouwen steken. Voor sommige soorten zijn deze groepen van wezenlijk belang. Voor het gentiaanblauwtje wordt bijvoorbeeld in verschillende delen van het land door vrijwilligers gewerkt aan bescherming.

Tekst:
Wouter Oe
De Vlinderstichting

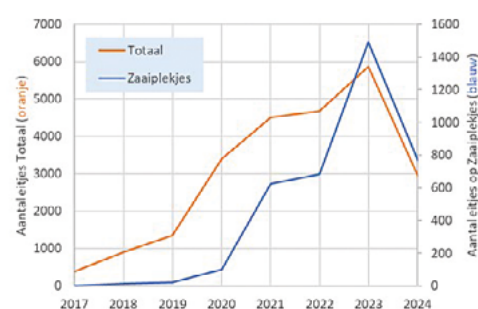
En van de gebieden waar vrijwilligers hard werken voor het gentiaanblauwtje is de Kampina. De vlinder kwam vroeger verspreid voor in dit gebied, maar nu komt hij alleen nog voor in een kleine kern in het zuidwesten. In 2005 werd hier de Blauwe Brigade opgericht: een actieve groep vrijwilligers die regelmatig werkzaamheden uitvoert om het leefgebied geschikt te houden en te verbeteren. Nu, bijna 20 jaar later, is de groep in Brabant nog steeds actief. Er worden op kleine schaal plagplekjes gemaakt en met zaad van klokjesgentianen ingezaaid, om het kiemen van klokjesgentiaan in de sterk vergraste heide te stimuleren. Samen met grotere plag- en chopperplekken wordt geschikt leefgebied in stand gehouden. Grove den en berk worden verwijderd om de heide open te houden. De vrijwilligers voeren daarnaast tellingen, mierenonderzoek en andere activiteiten uit voor het gentiaanblauwtje.

Al deze werkzaamheden bleken succesvol: het aantal gevonden eitjes van de gentiaanblauwtjes liet in de afgelopen jaren een toename zien. In 2024 werd echter een halvering van de aantallen eitjes geconstateerd, waarbij het neerslagoverschot mogelijk een grote rol gespeeld zou kunnen hebben. Rupsen van het gentiaanblauwtje ontwikkelen zich namelijk in de grond, als parasiet in nesten van steekmieren. Het is goed mogelijk dat een groot deel van de nesten grotendeels is verdrongen. De halvering van aantallen is fors, maar minder dan de afname in andere gebieden. Relatief gezien lijkt het gentiaanblauwtje op de Kampina er in 2024 dus redelijk goed

van af te komen. Het is goed mogelijk dat het gentiaanblauwtje inmiddels al was uitgestorven in dit gebied, zonder de actieve bescherming door de Blauwe Brigade en andere vrijwilligers. Het neerslagoverschot laat goed zien dat het van cruciaal belang is dat de plagplekjes op een gradiënt van nat naar droog worden aangelegd, zodat bij extreme jaren altijd een optimale plek aanwezig is.

Drenthe

Deze kennis uit de Kampina hebben we gebruikt om het leefgebied voor het gentiaanblauwtje op het Waperveld (Drenthe) te beschermen. Hier is nog een erg kleine kern over, die dreigt te verdwijnen als er niet actief wordt beheerd. Recent heeft Natuurmonumenten samen met De Vlinderstichting, beheerders en uitvoerders nagedacht over de juiste maatregelen in het gebied. Hierbij konden we vanuit het Vlinderstichting-beschermingsfonds kennis van de Blauwe Brigade meebrengen. In het najaar van 2023 is Natuurmonumenten samen met een vrijwilligersgroep gestart met kleinschalig, handmatig plaggen. Afgelopen najaar is dit hervat, met nieuwe plagplekjes. Om gentianen op deze plekken te stimuleren, is ook hier zaad van klokjesgentianen uit de buurt van de vliegplaats verspreid over de plagplekjes. Dit zaad wordt actief verspreid omdat natuurlijke verspreiding van de gentianen niet snel verloopt. Zo kan de populatie zich in de komende jaren hopelijk versterken. ●

Aantallen eitjes van gentiaanblauwtje vanaf 2017. (tellingen door Bert en Riet van Rijsewijk)

De Blauwe Brigade aan de slag op de Kampina. Kleinschalig plagplekjes steken, inzaaien en opslag verwijderen.

Gentiaanblauwtje zet eitjes af op klokjesgentiaan.

Wouter Oe

Jurrien van Deijk